

דעות

מאמר מערכת

אויבי הדמוקרטיה הישראלית

זה היה צריך להיות מפגן שרידים של הדמוקרטיה הישראלית והוד ברה הפתוחה. הנה, ראש הממשלה, שר הביטחון, הרמטכ"ל ואחרים מעידים קבל עם ועדה על דרך קבלת ההחלטות בפרשה ביטחונית חמורה בעלת ממד בינלאומי. אך בעוד ישראל מפגינה את היותה דמוקרטיה פתוחה שבה מנהיגיה הבכירים ביותר נחשפים מול הציבור, מול התקשורת ומול העולם - בתוכו גם התקשורת הערבית - נחשפים גם אויביה של הדמוקרטיה הישראלית.

אלה נחשפו בימים האחרונים בדמותם של האו"ם וכלי התקשורת המרכזיים בישראל. מוז"ל האו"ם עוקף עוד יותר את הדמוקרטיה הישראלית על ידי פגיעה בריבונותה של המדינה. הוא עושה זאת קודם כל על ידי החלטתו להקים ועדת חקירה לאירועי המשפט, ובימים האחרונים בגידתו בהסכמתה של ישראל לשתף פעולה על ידי הודעה כי גם חיילים יוזמנו להעיד בוועדה האו"ם. באן קי מונ מוכיח כי הוא רובה של המשטר הבינלאומי המוסלמי שהפך את המשפט הבינלאומי למגן אנושי לטרור. בכך הפך את עצמו, באישור ובסמכות של נשיא ארצות הברית אובמה, לאויב של הדמוקרטיה המתגוננת המגלמת במדינת ישראל.

אך בעוד האו"ם הוא סוג של אויב צפוי, התקשורת של הזרם המרכזי בישראל התגלתה בימים האחרונים כתוקפנית בצורה חריגה. על רקע נכונותם של בכירי הממשלה להיחקר בפומבי, בולטת ההתקפה השקדית והפרועה נגד ראש הממשלה נתניהו. כתבים שאפילו לא נכחו בעדות הציגו פרשנויות מעוותות ומגמתיות. זה היה על גבול הקומי ועל גבול השפיות. ראש הממשלה מסר עדות בביטחון עצמי, ללא כלבלול, תוך הצגת הדילמות

שכפניהן עמד בנושא עזה מאז תחילת כהונתו. ההיפך, להבדיל מאירועים ביטחוניים קודמים הפעם הצמרת הישראלית הבינה בפני מה היא עומדת. יחד עם זאת, אין להגזים בחשיבותו של משט השנאה הפרו חמאסי. זו הסיבה שראש הממשלה המשיך בסדר היום המדיני שלו ונסע לצפון אמריקה לשתף פעולה וחשובות ביותר, עם ראש ממשלת קנדה ונשיא ארצות הברית. ראש הוועדה השופט טירקל רצה לוודא כיצד נערך הודג המדיני לניהול האירוע כשראש הממשלה נעדר מהארץ, וראש הממשלה הסביר כי המשימה של ניהול האירוע הוטלה באופן טבעי על שר הביטחון - "הוא היה הכתובת".

הכתבים והמסקיפים באולם הוועדה הבינו כך את התבטאותו, ולכן גם בסוף העדות כשיניגשו לשאול כמה שאלות את יועצו גייר חפץ, איש מבין הכתבים לא התייחס לאמירה הזאת של נתניהו. ברדיו התקשו למצוא כר תרת לעדותו של נתניהו נכון לשעה 11 בבקר. אך מהרגע שNETY תרגם את דבריו הפשוטים של נתניהו לגלגל אחריות על ברק, התחילה סופת אש - מהמאוסות והשקרות שידענו אי פעם. למחרת הצטרפו הפרשנים הבכירים שלא נכחו בעדות. זו לא הייתה התקפה על ראש הממשלה נתניהו - זו הייתה התקפה על הדמוקרטיה הישראלית. החברה הישראלית והדמוקרטיה שלה יודקו עוד לתעצומות רבות כדי לעמוד במתקפה הזאת מבפנים ומבחוץ. אם מצרפים להתנהגות הבזויה של התקשורת בנושא עדות נתניהו גם את "מסמך גלנט" שכולו תוצרת ערוץ 2 אולי בשירות של גורם פוליטי כלשהו, עולה חשש שהמערכת הדמוקרטית הישראלית לא תוכל להזיק מעמד ביותר מדי התקפות אלה.

עורך ראשי: שלמה בן צבי
עורך משנה: אורי אליצור
י"ר מקור ראשון 1999-2003:
מייקל כריש ז"ל
מייסד הצופה ועורכו הראשון:
הרב מאיר גראילן ז"ל
שמנכ"ל: דוד שריקי

מחיר: 10 שקלים (הצופה) בע"מ
כתובת: בית קלקא, דרך מנחם בגין 116,
תל אביב 61200, ת.ד. 20099
טלפון: 03-6277700
פקס מערכת: 03-5628877
פקס הנהלה: 03-5625577
פקס מנינים: 03-6277755
מחפשות: 03-5629944
מקד שירות לקוחות: 03-6277777

10 דילמות בפרשת גלעד שליט

רחמים חלמד נהן

מעגלי הדילמות בפרשת שליט הם די נמיים. דילמות לוכשות צורה ופשוטות צורה. אלו כנגד אלו ניצבים ערכים אשר יש לשקול ולבחור ביניהם. דילמות משקפות בעיות מוסריות, מורכבות ומסוכנות. מאמר זה מנסה להציג את הדילמות בפרשת שליט מהיבטים שונים.

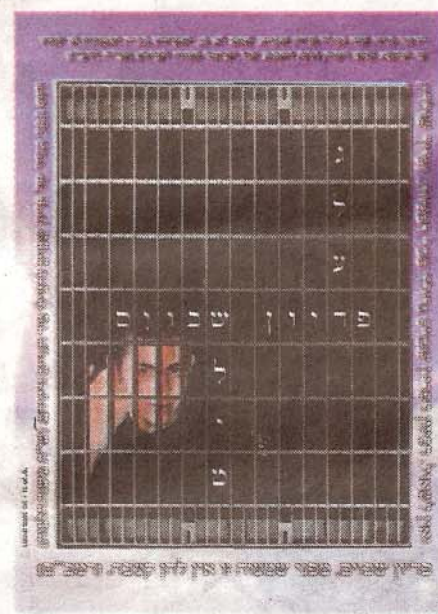
1. גלעד
אין לנו מספיק ידיעות על התנהגותו, מחשבותיו ולבטח. אנו יכולים לנסות להיות אמפתיים, ולשער מהן הדילמות המציקות לו. האם העובדה שהוא נותר פצוע בעוד ששני חבריו נהרגו הטרידה אותו? שמא לא התנגד מספיק בעת הובלתו לשבי? האם אחוז איש או שציפיתו לשחרור נגר שכתה עד היום? אילו ידע את המחיר הכבד, האם היה טוען? "לא במחיר הזה!" ואולי לא. הישיבה בערפל תקשורתי מוכרסמת בפש. האם עמדו לפי ניו המקרים של נתן שרנסקי, שחרורו של אלחנן טננבאום (2004) ועסקת ג'בריל (1985) בה שחררו

1000 אסירים פלסטינים תמורת 3 חיילי צה"ל? או לגד עיניו עמדו גורלם של רון ארד, החיילים שבחטפו בלבנון (2006) ונחשון וקסמן (1994) שנהרגו בגסיון צה"ל לחלצו?
במצבי כליאה מגיעים לפעמים לדכאויות, תועותי רוח, פוביות להתנהגות מוחה עד כדי התאבדות. גם אם נתניו של גלעד שונים, פחות עינוי גוף ומזון לא גרוע, בסיטואציה של שהות ארוכה במעבה האדמה כאשר מולו איש חמס חמוש ונשקו דרוך, הוא שואל את עצמו "מה קורה פה?" ובעקבות חודת הנטישה גם השאלה הבאה עוספת אותו: האם אני לא נודמי או אני עדיין שפוי? האם גולה אכזבתי ועימה התיסכול חוסר האמון במדינה?

2. נועם ואביבה
הדילמה העיקרית בפני נועם ואביבה שליט היא: האם לתת אמון בממשלה או לצאת חוצץ נגד המדיניות האומרת "לא בכל מחיר"? הם פנו לדעת הקהל ודרך התקשורת. התבונה שהתגייסה סביבם והתקשורת שולחה להתגבדה, חיזקה את משפחת שליט בעמדתם להפגין נגד החלטת הממשלה. דילמה נוספת שבוודאי ביצבה במוחם הייתה: מה לעשות כדי שמתעוה למען שחרור גלעד לא יהיה אופי פוליטי מפלגתי, או אולי רצוי דווקא להפעיל גורמים פוליטיים ואף אופוזיצריים? בתבונה רבה נהגה משפחת שליט כשבחרה בדרך הראשונה וכתה באודה. אלא דא עקא, אל שודות החבורה הסתעו בעלי אינטרסים פוליטיים שמצאו כרוחב לבנח את הממשלה. האם מגמה זו היא לטובת או לרעת שליט?

3. דעת הקהל
מתחילת הפרשה שרדה אמביוולנטיות בדעת הקהל. מצד אחד פעלו בקרב הציבור כוחות רציר נאליים ומאידך פעמו בו צלילים אמוציונליים. רבים פסחים עדיין על שני הסעיפים. ההגיון הצ'רף מתרועע: האסירים שישחררו יגרמו לקרבנות רבים, 1000 כנגד 1! - כדאי לחמאס לחטוף עוד חיילים. חילופין לפי דרישות חמאס יהיו כניעה לתבתי עזה וכות הטרווריסטים יעלה. כנגד ער מדים שיקולים סנטימנטליים: ארבע שנים שוכב גלעד בבור תחתיות. האם יש רחמים או אין איש שם על לב? וכות חייל לשוב לביתו בשלום. חובת צה"ל להחזירו בריא ושלם, אחרת ידגישו חיילי צה"ל חוסר ביטחון ואי אמון במדינה.

4. התקשורת
ביילמת שליט רובה נרחמה לצד התומך בש' חרור גלעד תמורת דרישות חמאס. קול המתנגד דים מוצב במינין קטן. האם הרייטינג עומד בראש סולם שיקולי מגולי הרשתות, הערוצים ועורכי העיתונים? גל המתנגדים לעיסקה במתכות זו

5. הממשלה
לפני ממשלת ישראל ניצבים אשכולות של דילמות. האם להסתכן בפעולה צבאית לחילוץ גלעד? האם הבטחותיו של אהוד אולמרט מוזיי בתת את ממשלת בנימין נתניהו? האם להתפשר עם דרישות החמאס בעקבות לחץ דעת הקהל כשהב חירות באופק? האם הזמן פועל לטובת ישראל? התלבטות קשה היא בשאלת האסירים. האם להחמיד את נתניהו? עם ישראל שומר במסורתו האיתית על הומאניזם, והתיה בכך השפעה על אסירים פלסטינים שיניחו מאבקם האלים? אין שקיפת מצד הממשלה על תולכי המו"מ. קיים חסיון על רשימת שמות האסירים. האם הדבר לתועלת העיסקה, או שהעמימות מהווה כלי מניפולטיבי בידי האויב? הדילמה המרכזית היא טובת הכלל מול טובת הפרט, כיצד להלך בנייה? קשה לו לראש הממשלה כיצד להתייחס למשפחת שליט השוכנת למרגלות ביתו, אין להודיע להם כי אין שנינו בעמדת הממשלה, כאשר זעקתם קודעת לב?

6. החמאס
לכאורה אין לחמאס דילמות. בפדחיסא, הכל ברור. תמיכת תושבי עזה בעמדת המנהיגים ראיית אילו אחידה, אך מתחת למעטה החיצוני מבצב צים לחצים מבית. אי הגעה לפשרה אחרי 4 שנים מונעת שחרורם של אלף אסירים הרוצים לשוב אל משפחותיהם. קולם נשמע בעזה, אלא שההנהגה הקיצונית בכלא מהסה אותם ומאיימת עליהם. בנוסף חמאס יודע כי יש בידו קלף מיקוח ופוליסת ביטוח כל עוד גלעד בשבי. השלמת העיסקה עלולה להביא לרצועת עזה מאות אסירים המעוניינים לתפרס מקומם של מנהיגים מקר מיים. חמאס אינו מפרסם את רשימת המועמדים לשחרור מחשש רוגה המשפחות שבניהם אינם מופיעים ברשימה, או אולי כדאי לפרסם מראש ולמעט מהומות בעת החילופין? החמאס נתון באשכול של דילמות המטאטאות תחת השטיח העוטפות במסווה של אחדות ושלמות.

7. הרשות הפלשתינית
בשאלת שחרורו של גלעד קיימת דילמה ברשות הפלשתינית. האם להתנגד לגישת חמאס השנואה על מנהיגי הגדה בעקבות השתלטותו על חבל עזה, או להפגין אחוות אחים של הערבים נגד ישראל? גם אבו מאזן נמצא בין הפטיש והי סון בדיילמת האסירים. מהיבט אחד הוא שואף שאסירי הגדה ישחררו, מהיבט אחר הוא חושש מהקיצוניים מבין אלה שישובו לגדה, כמו מראן ברגותי, העלולים לערער את מעמדו.

8. מצרים
אי אפשר לנתק את שאלת שליט ממערכת

היחסים מצרים-חמאס-ישראל-רשות פלשתינית. האם דאגתו של מובארק מפני עליית כוחו של החמאס בארצו מרסנת אותו מלוח את שחרור גלעד? הוא מתחבט בשאלה על מי להפעיל לחץ, האם על ישראל הנדיבה או על חמאס העקשן והי אכזר. וכיצד להלך על חבל דק המפריד בין הרשות הפלשתינית לחמאס מבלי להסתכסך עמה?
9. ארה"ב

הדילמה של נשיא ארה"ב, ברק אובמה, היא האם ליצור מגעים בעניין גלעד עם החמאס המוצהר כארגון טרוריסטי, או להצדיק את תנאי ישראל ולמשוך בכך את אהדת יהודי ארה"ב לקראת הבחירות הבאות? אם אובמה יפעיל כוחות דיפלומטיים ויצליח לגרום לשחרור גלעד, האם הדבר יפריע למגמתיו לקרב את איראן הגרעינית ואת סוריה הסוררת למדיניותו? האם התחזקות החמאס במו"מ עלולה לסתור את מגמתו של אר במה לחזק דווקא את אבו מאזן?

10. אידיופה
האם הגל הנגואה של האוכלוסיה המוסלמית נאלץ את הממשלות באירופה לחוץ על ישראל בסוגיית שליט? כשלון המשט הימי שינה לרעה את תדמית ישראל. האם ביקור דיפלומטים בעזה ותמיכת האיחוד האירופי בחיזוק כלכלי ומוסרי במנהיגי החמאס, יתרם להקשחת הדירישות לש' חרור גלעד ולהשהיית המו"מ?

מה עושים? לו היה לאל ידי הייתי אומר: לנעם ואביבה

נועם ואביבה הקירם. אנו אוהבים אתכם ומבינים נפשכם. לבי לבי לשלום גלעד בכם. כלי הערצה על דרך מאבקכם המכובדת. אשר היום בו ישוב גלעד אליכם, אלינו. נועם, אתה רוצה לדאת את גלעד בחזרה, נכון? היבס לבית ראש הממש' לה, שוחח עמו, וצא בהצהרה: "אני תומך בעמדת הממשלה ובהחלטותיה". תודה לכל מי שסייע במאבק. זו תפנית חדה וכואבת, אבל הכרזה זו תוציא את הרוח ממפרשי חמאס. זו הקברה למען הצלת בכם ולמען ערכים חומאניים, מוסריים ול אומיים. אל תדאג, בבואו במזרח כאשר אתה מפנה עורף בעיסקה למוכר הוא מיד מוריד את המחזיר. הצהרתך המצדדת בראש הממשלה נחנת בידו את הנשק היעיל ביותר לשחרור בניו

לבינינו נתניהו
א. הכרו על הסכמתך ורצונך לקיים מו"מ ישיר עם חמאס בעניין גלעד שליט. אם לא יסכימו, ידע העולם וידע העם הפלשתיני מי הסרבן. והנה את הצעתך בזמן קצוב לפתיחת המו"מ ולסיומו.
ב. אם המו"מ ייכשל, הצהר קבל עם ועולם, כי אם לא ישחרר גלעד תוך פרק זמן שתקבע, יפ' סקו אספקת מים, חשמל והזרמת מצרכים לרצועה למשך שבוע.

ג. אנשי משרד החוץ יכינו מראש חומרי הסברה כשהמוטו יכול להיות "1000 נגד 1 - חמאס מסרב".
ד. צוה להגביל את תנאי האסירים הפלשתינים למינימום המתחייב מאמנת זנבה. לא יהיו ביקודים בכלא למשך תקופה שאותה תקבע, כל עוד לא יבקר גורם חיצוני אצל גלעד וידווח על מצבו.

ה. אם למרות הכל חמאס מתושר בעמדותיו, הצהר כי אינך אחראים יותר לעזה ובנותיה. מילה לסיום

בתחילת הפרשה כאשר עוד לא היו רשימות שמיות והדילמות טרם צמחו, השתתפתי בתערוכת כרוזת למען גלעד שליט. את איורי העטרתי, יחד עם ידידי גו הכימי, בציטוטים על פריון שבויים מתוך מקורות יהודיים המציינים חשיבות מצוה זו. בינתיים השתנתה תמונת המצב. היום הייתי משנה את התמונה שאיירתי ומוסיף עוד כמה ציטטות בהן גלומות ההגבלות בדיילמת פריון שבויים מול סכנה לנפשות רבות וחסרונו האפשרי בעתיד ח"ו.

הנני אודה פשוט הכותב דברים אלו מתוך לב דואב ומתוך שיקול דעת לטובת העם ולמען שחרור גלעד שליט. בתודש אלול, חודש הרחמים, נתפלל כולנו לצור ישראל וגאולו, יהי רצון שיקיים בגלעד דב הנביא: "ושבו בני לגבלום" (דמיהו לא, טז).